

خبر

دمشق و آنکارا دوباره مذاکره می‌کنند

بازنگری توافق آدانا

● توافق آدانا که در سال ۱۹۹۸ میلادی میان آنکارا و دمشق امضا شده، بنا بر اطلاعاتی با توجه به تحولات میدانی و نظامی شمال شرق سوریه اکنون بار دیگر مورد بازبینی دو کشور قرار گرفته است. مناطق شمالی و شمال شرقی سوریه اکنون تحت سیطره گروه‌های مختلفی ازجمله نیروهای دموکراتیک کرد سوریه (قسد)، نیروهای آمریکایی، ترکیه و گروه‌های هم‌پیمان و روسیه قرار دارد. خبرگزاری اسپوتنیک روسیه به نقل از یک منبع نظامی سوریه خبر داد که دمشق و آنکارا در حال مذاکره درخصوص منطقه شرق فرات هستند. این افسر ارتش سوریه که سرگرد حیدره جواد نام دارد، اظهار کرد: مهم‌ترین موارد مذاکره درباره منطقه شرق فرات و حضور نظامی ارتش ترکیه-ه مناطق تحت سلطه قسد و ائتلاف بین‌المللی ضد داعش و نیز فعال‌سازی توافق آدانا میان آنکارا و دمشق است که بر ورود ارتش ترکیه به عمق ۳۵کیلومتری اراضی سوریه در صورت بروز هرگونه تهدیدی علیه امنیت ملی ترکیه تصریح دارد. او افزود: در مذاکرات یادشده پیشرفت‌هایی حاصل شده است و امیدواریم که به راهکاری برای حل این بحران دست یابیم. ترکیه در سال ۲۰۱۹ میلادی پس از عملیات «سرچشمه صلح» علیه کرده‌های مسلح و مخالف به دو توافق جداگانه با روسیه و آمریکا دست یافت که بر ورود ارتش ترکیه به عمق ۳۲ تا ۳۵ کیلومتری سوریه برای تضمین امنیت مرزهایش تصریح داشت. ترکیه اکنون در مذاکرات آتی به دنبال آن است که بیوست چهارم توافق آدانا را اصلاح کرده و حق ورود ارتش خود به عمق ۳۳۵کیلومتری سوریه را مورد تضمین قرار دهد. در همین رابطه، «له عوده اوغلو»، پژوهشگر امور روابط بین‌الملل ترکیه اظهار کرد: درحالی‌که آنکارا چند ماه پیش در پی سفر هیئت روسیه از تعلیق عملیات نظامی علیه قسد در شرق فرات خبر داده است، پشت درهای بسته در حال مذاکره با دولت سوریه درخصوص وضعیت شرق فرات و اجرائی‌سازی توافق آدانا است. عوده اوغلو در گفت‌وگو با العربیة الجدید تصریح کرد: باوجود اینکه رسانه‌های نزدیک به دولت ترکیه این تحولات را پوشش ندهادند اما تحولات میدانی (به‌ویژه پس از دیدار اردوغان و باین در حاشیه نشست گروه ۲۰ ترکیه موفق به کسب حمایت آمریکا برای عملیات نظامی علیه قسد نشد) یابگر آن است که آنکارا در تلاش برای انعقاد توافق با دولت سوریه است؛ توافقی که شامل دورسازی عناصر قسد از مناطق مرزی به‌ویژه پس از مانع‌تراشی روسیه و آمریکا برای عملیات نظامی آنکارا در شمال شرق سوریه است.

حمله موشکی به منطقه سبز در بغداد

● منابع عراقی بامداد یکشنبه از شنیده‌شدن صدای انفجار و حمله موشکی به منطقه سبز در بغداد، پایتخت عراق خبر دادند. درهمین‌حال، یک افسر ارتش عراق از تدابیر و آماده‌باش نیروهای امنیتی کشورش در منطقه سبز بغداد برای دفع هرگونه حمله احتمالی جدید به این منطقه خبر داد. به گزارش ایسنا، به نقل از عربی ۲۱، تیم رسانه امنیتی عراق در بیانیه‌ای اعلام کرد که منطقه سبز بغداد مورد اصابت دو موشک کاتیوشا قرار گرفت و در پی آن آژیرهای هشدار در داخل منطقه سبز به‌صدا امراند و سامانه پدافند هوایی سفارت آمریکا در بغداد نیز فعال شد. صابربین نیوز هم با تأیید این خبر گزارش داد دو فروند موشک نزدیک پایگاه سوم توحید در داخل سفارت آمریکا در منطقه سبز سقوط کرده است. منابع امنیتی گزارش دادند موشک اول با استفاده از سامانه سرام در هوا رهگیری و منفجر شد و داخل محوطه سفارت آمریکا سقوط کرد و موشک دوم در نزدیکی میدان مرکز برگزاری جشن‌ها و مراسم‌ها واقع در حدود ۵۰۰ متری سفارت فرود آمد و به دو خودروی غیرنظامی آسیب وارد کرد. این افسر فرماندهی ارتش عراق که نتخواست نامش فاش شود، در گفت‌وگو با روزنامه العربی الجدید اعلام کرد که پس از حمله موشکی بامداد روز گذشته به منطقه سبز بغداد، نیروهای امنیتی در این منطقه در حالت آماده‌باش قرار گرفته‌اند. عراق هفته گذشته پایان «ماموریت‌های رزمی» نیروهای ائتلاف ضدداعش به رهبری واشنگتن در خاک خود را اعلام کرد و وظایف نیروهای حاضر به آموزش و مشاوره محدود شد. حدود دوازده و ۵۰۰ نیروی آمریکایی به همراه هزار نیروی ائتلاف ضدداعش در عراق باقی خواهند ماند که از تابستان ۲۰۲۰ نقش مستشاری و آموزشی را ایفا می‌کنند.

استبداد رأی رئیس‌جمهوری ترکیه در اعمال سیاست‌های اقتصادی مدنظرش باعث شده تا روند سقوط ارزش لیر که از ماه سپتامبر آغاز شده، ادامه یابد و روز شنبه به حدود ۱۷ دلار آمریکا برسد. نظرات نامتعارف رجب طیب اردوغان درباره نرخ بهره، اقتصاد ترکیه را با نابسامانی مواجه کرده و تورم ۲۱درصدی را موجب شده و پیش‌بینی می‌شود که با ادامه این روند، تورم از ۳۰ درصد هم عبور کند.

اردوغان در تازه‌ترین موضع‌گیری پوپولیستی خود اعلام کرده که برای جبران این تورم و کاهش قدرت خرید خانواده‌ها، از سال ۲۰۲۲ که کمتر از دو هفته دیگر آغاز خواهد شد، حداقل حقوق در ترکیه افزایش می‌یابد. حداقل دستمزد ماهانه سال ۲۰۲۱ حدود دوهزارو ۸۱۵ لیر بوده که به دلیل بحران لیر، که دومین بحران در چهار سال اخیر است، ارزش دلار آن از ۳۸۰ دلار در ابتدای سال به ۱۸۵ دلار در روزهای اخیر کاهش یافته است.

با این وعده اردوغان و نگرانی نسبت به ادامه روند کاهش ارزش لیر و افزایش تورم، نورالدین نباتی، وزیر دارایی ترکیه به مدیران بانک‌ها و نهاد ناظر بانکی اعلام کرده که برنامه اقتصادی جدیدی به اجرا گذاشته خواهد شد. باوجود انتقاد اقتصاددانان و قانون‌گذاران مخالف حکومت اردوغان، رئیس‌جمهوری ترکیه برای تقویت اعتبار و جایگاه خود، افزایش صادرات و رشد اقتصادی پیش از انتخابات سال ۲۰۲۳، برای اجرای سیاست‌های تسهیل پولی فشار آورده است که باعث شده لیر در حال جاری ۵۵ درصد از ارزش خود را در برابر دلار از دست بدهد. انجمن بانکی ترکیه پس از جلسه مدیران بانک‌ها با وزیر دارایی ترکیه در بیانیه‌ای مبهم و بدون اشاره به جزئیات برنامه جدید اقتصادی دولت اردوغان، هدف از این نشست را بحث و گفت‌وگو درباره «رشد سالم و پایدار» اعلام کرد و افزود: «در این جلسه تحولات بخش بانکی و همچنین اقتصاد داخلی و جهانی مورد ارزیابی قرار گرفته و توافق شده است که بانک‌های ما به استفاده از منابع خود برای رفع نیازهای مالی خانوارها در چارچوب مکانیسم بازار آزاد ادامه خواهند داد.»

درهمین حال رویترز گزارش داد که مقام‌های اقتصادی ترکیه درحال کار روی بسته‌های حمایتی احتمالی برای بانک‌ها هستند تا ضرر ناشی از سقوط ارزش لیر و افزایش تورم را جبران کنند و تزریق سرمایه احتمالی برای بانک‌های دولتی یکی از گزینه‌های مورد نظر دولت آنکاراست. روز شنبه و با شدت‌گرفتن روند سقوط ارزش لیر، بزرگ‌ترین گروه تجاری ترکیه با طعنه از دولت خواست تا سیاست پولی فعلی را کنار بگذارد و خواستار بازگشت به «قوانین ثابت‌شده علم اقتصاد» شد.

سقوط جدید ارزش لیر باز هم در پی فشارهای اردوغان

رونمایی وزیر دارایی ترکیه از «الگوی اقتصادی جدید» رئیس‌جمهوری

اقتصاد ترکیه قربانی استبداد رأی اردوغان

رخ داده که بانک مرکزی ترکیه را مجبور به کاهش یک درصد دیگر از نرخ بهره کرده و پس از آن پول ملی این کشور سقوط آزاد دوباره‌ای را تجربه کرد.

توصیه‌های «جمیل‌ارتم»

امسا اردوغان دقیقاً از این‌ن مداخله‌های یبایی در سیاست‌های اقتصادی چه می‌خواهد؟ پاسخ این سؤال ممکن است در برنامه‌ای باشد که جمیل ارتم، مشاور ارشد اقتصادی او با نام «مدل اقتصادی جدید: دلایل و فواید آن» نوشته است. این برنامه که اخیراً به دست «میدل‌ایست‌آی» افتاده به مشکلات اقتصادی مزمنی که در این برنامه ادعا می‌کند که غیرممکن است که از نظر اقتصادی مستقل باشیم، درحالی‌که یک سیاست مالی مبتنی بر نرخ‌های بهره بالا را با توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول انجام می‌دهیم. سیاست نرخ‌های بهره بالا باعث ایجاد دور باطلی از صادرات کم، اشتغال کمتر، واردات زیاد، بدهی خارجی رو به رشد و کشوری با وابستگی خارجی شده است که همچنان به نرخ‌های

بهره بیشتر نیاز دارد و این چرخه باطل همچنان ادامه خواهد داشت.» ارتم نتیجه می‌گیرد که «در چنین وضعیتی کشور کسری حساب جاری بالایی دارد و شاهد افزایش بدهی خارجی خواهیم بود. این مدل اقتصادی به دلیل وابستگی خارجی، زمینه را برای حملات اقتصادی فراهم می‌کند.» درحالی‌که سیاست متعارف اقتصادی هنگام افزایش نرخ تورم افزایش نرخ بهره و لایبردن هزینه دریافت تسهیلات است. اردوغان با توصیه‌های ارتم از سیاست نامتعارفی پیروی می‌کند و معتقد است برای مقابله با تورم باید نرخ بهره را کاهش داد. نکته قابل‌توجه این مرحله از کاهش نرخ بهره در ترکیه، افزایش حداقل دستمزد است. اردوغان بلافاصله پس از کاهش یک‌درصدی نرخ بهره اعلام کرد که حداقل دستمزد در این کشور ۵۰ درصد افزایش می‌یابد و آن را به سطحی حدود ۲۷۵ دلار می‌رساند. اردوغان این اقدام را واکنشی به شرایط پیش‌آمده معرفی کرد و گفت: «با این افزایش، ما عزم و جدیت خود را برای جلوگیری از فشار آمدن به کارگران بر اثر افزایش قیمت‌ها ثابت کردیم. ما از سفته‌بازی در حوزه ارز هم جلوگیری می‌کنیم و به نوسانات ارزی پایان خواهیم داد. نیازی به

چنین گمانه‌زنی‌هایی نیست. پول ما اینجاست و لیر ترکیه است. ما اجازه نخواهیم داد که سقوط کند.»

فشار برای انتخابات زودهنگام

اردوغان در شرایطی اقتصاد ترکیه را با استبداد رأی خود وارد وضعیت بحرانی کرده که نیم‌نگاهی هم به انتخابات ۱۸ ماه آینده دارد. امسا مخالفان او از جمله کمال قلیچداغ اوغلو، رهبر حزب مردم جمهوری‌خواه و احمد داود اوغلو، وزیر خارجه سابق دولت اردوغان، ادامه کار دولت او را باعث بروز بحران برای ترکیه می‌دانند و خواستار برگزاری انتخابات زودهنگام در ترکیه شده‌اند. از منظر اقتصادی هم برنامه جدید اردوغان می‌تواند تبعات گسترده‌ای داشته باشد. کارشناسان هشدار می‌دهند که کاهش ارزش لیر بار بزرگی را بر دوش شهروندان عادی ترکیه وارد می‌کند که اکنون هم در بخبوجه افزایش قیمت‌ها برای گذران زندگی خود با مشکل مواجه هستند. قیمت نان تنها در ماه گذشته ۲۵ درصد افزایش یافته و صف‌های طولانی از مردم خارج از نانویی‌های پارانهای متعلق به شهرداری‌های محلی ایجاد شده است. قیمت آرد در یک سال ۳۰۰ درصد رشد داشته است و سایر اقلام اساسی مانند شیر و پنیر هم به دلیل افزایش هزینه‌ها ۴۷ درصد افزایش قیمت داشته‌اند. با اینکه اردوغان حداقل دستمزد برای سال ۲۰۲۲ از ۵۰ درصد افزایش داد، قدرت خرید مردم در کشوری که بسیاری از اقلام ضروری آن از جمله وسایل نقلیه و سوخت وارد می‌شود، دائماً درحال کاهش است.

درحال‌حاضر بیش از ۴۲ درصد از کارگران ترکیه تنها حداقل دستمزد رسمی را دریافت می‌کنند. ماه گذشته برای اولین بار در دهه گذشته دستمزد رسمی به زیر ۳۰۰ دلار رسید. درحال‌حاضر این رقم چهارهزارو ۲۵۳ لیر ترکیه (۲۵۲ دلار) است و برآوردها حاکی از آن است که هر کارگری که کمتر از ۱۳ هزار لیر درآمد داشته باشد، فقیر محسوب می‌شود. این در حالی است که قیمت مسکن در ماه سپتامبر نسبت به یانیز ۲۰۲۰ حدود ۴۰ درصد افزایش داشته است. قیمت خودرو نیز به دلیل کاهش مداوم ارزش لیر و بحران جهانی عرضه تراشه، از سقف عبور کرده است. اگرچه هیچ داده‌ای در دسترس نیست که نشان‌دهنده افزایش مداوم قیمت خودروهای نو و دست‌دوم باشد، برخی معتقدند که حدود ۵۰ درصد است. علاوه‌براین، ترکیه فرصت یک‌ساله برای بازپرداخت نزدیک به ۱۷۰ میلیارد دلار بدهی خارجی دارد و درحال‌حاضر تراز بانک مرکزی ترکیه منفی است. بعید است که چنین وضعیتی تا ۱۸ ماه دیگر ادامه یابد تا در پی انتخاباتی دیگر اردوغان بخواهد به دنبال پیروزی سلامت نسبی سیاسی اوکرانین است.

دکترین امنیتی پوتین چیست؟

امیر چاچکی

سیاسی و اقتصادی و نظامی از روسیه بود و بخش دیگر که چندان هم کوچک نبود، تاکید بر نزدیکی‌های همه‌جانبه با مسکو را داشت. اگر لنوئید کوچما به درگیری‌های نظامی شدت یافته است و ارتش اوکرانین دست به حملاتی برای بازپس‌گرفتن این دو منطقه زده است. دولت اوکرانین و اروپا و آمریکا بر این باور هستند که بدون حمایت همه‌جانبه نظامی روسیه از جمهوری‌های خودخوانده دونتسک و لوهانسک جنگ آغاز نمی‌شد. در چنین شرایطی روسیه با اعزام نیرو و تجهیزات نظامی به طرف مرز مشترک با اوکرانین قصد دارد از حمایت جدی‌تری از شورشان اوکرانین شرقی به عمل آورد. باید توجه داشت که ترکیه هم با ارسال پهپادهای پیشرفته به کی‌یف بنا به ادعای مسکو در این درگیری‌ها شرکت کرده است که خود فصل دیگری از روابط چندجبهه و پیچیده مسکو و استانبول را می‌گشاید. اما مسکو در پی چیست؟ آیا پوتین قصد اشغال و احیای «شوروی» را دارد؟ در سال‌های اخیر ولادیمیر پوتین صریحاً احتلال شوروی را «تراژدی شخصی و مردمی» و «فاجعه ژئوپلیتیکی قرن بیستم» و ضایعه‌ای جبران‌ناپذیر برای روسیه نامید؛ او گفت، «شوروی در حقیقت روسیه باستانی بود و در نتیجه فروپاشی حدود ۴۰ درصد جمعیت و توان صنعتی خود را از دست داد». او معتقد است که در سال‌های پس از فروپاشی، غرب و آمریکا در پی تجزیه کامل روسیه از طریق جنگ‌های داخلی بودند و «افسران کادر سازمان سیا» با چنین مأموریتی در درون حکومت روسیه مشغول به کار بودند. به نظر او غرب هنوز نگاه به تجزیه و دخالت در امور داخلی روسیه را کنار نگذاشته است و قدرت تهاجمی و بازدارندگی نظامی از جمله سلاح مافوق صوت روسیه اهمیت استراتژیک برای تمامیت ارضی و امنیت حاکمیتی روسیه را دارد. برای روسیه طرح موضوع امکان عضویت اوکرانین در پیمان نظامی ناتو خط قرمز نامکند ارضی و تهدید به عملی شدن تز قدیمی «اولین ضربه اتمی» از سوی غرب به‌سوی روسیه است.

وجود بحران یا جنگ داخلی درون اوکرانین اگر به نفع ناینس نظامی روسیه و غرب نباشد، علیه روسیه هم نیست و در سال‌های اخیر با فرمان ویژه رئیس‌جمهوری روسیه هزران نفر در اوکرانین شرقی تابعیت روسیه را دریافت کردند و بدین‌ترتیب تحت شرایطی مسکو می‌توانند برای دفاع از جان اتباع خود وارد اوکرانین شرقی شوند. و اگر هرگاه «توافق‌نامه مینسک» که در سال‌های گذشته با تلاش بسیار آتلا مرکل، صدراعظم آلمان و رئیس‌جمهوری فرانسه در مینسک امضا شد، تحقق یابد، امکان قدرت‌گیری مجدد سیاسی طرفداران نزدیکی بیشتر با روسیه وجود خواهد داشت. تحلیل همه‌جانبه آنچه در ۲۰ سال اخیر در منطقه شوروی سابق رخ داده و بررسی شیوه حکمرانی ولادیمیر پوتین ما را به این سمت هدایت می‌کند که احیای ابرقدرت

نظامی، سیاسی و شاید اقتصادی دکترین امنیت داخلی و سیاست خارجی روسیه امروز است. سیاست فشار حداکثری که در ۲۰ سال اخیر غرب و آمریکا بر علیه کاخ کرملین اعمال کردند، مسکو را خسته و خشمگین دست به حملاتی برای بازپس‌گرفتن این دو منطقه زده است. دولت اوکرانین و اروپا و آمریکا بر این باور هستند که بدون حمایت همه‌جانبه نظامی روسیه از جمهوری‌های خودخوانده دونتسک و لوهانسک جنگ آغاز نمی‌شد. در چنین شرایطی روسیه با اعزام نیرو و تجهیزات نظامی به طرف مرز مشترک با اوکرانین قصد دارد از حمایت جدی‌تری از شورشان اوکرانین شرقی به عمل آورد. باید توجه داشت که ترکیه هم با ارسال پهپادهای پیشرفته به کی‌یف بنا به ادعای مسکو در این درگیری‌ها شرکت کرده است که خود فصل دیگری از روابط چندجبهه و پیچیده مسکو و استانبول را می‌گشاید. اما مسکو در پی چیست؟ آیا پوتین قصد اشغال و احیای «شوروی» را دارد؟ در سال‌های اخیر ولادیمیر پوتین صریحاً احتلال شوروی را «تراژدی شخصی و مردمی» و «فاجعه ژئوپلیتیکی قرن بیستم» و ضایعه‌ای جبران‌ناپذیر برای روسیه نامید؛ او گفت، «شوروی در حقیقت روسیه باستانی بود و در نتیجه فروپاشی حدود ۴۰ درصد جمعیت و توان صنعتی خود را از دست داد». او معتقد است که در سال‌های پس از فروپاشی، غرب و آمریکا در پی تجزیه کامل روسیه از طریق جنگ‌های داخلی بودند و «افسران کادر سازمان سیا» با چنین مأموریتی در درون حکومت روسیه مشغول به کار بودند. به نظر او غرب هنوز نگاه به تجزیه و دخالت در امور داخلی روسیه را کنار نگذاشته است و قدرت تهاجمی و بازدارندگی نظامی از جمله سلاح مافوق صوت روسیه اهمیت استراتژیک برای تمامیت ارضی و امنیت حاکمیتی روسیه را دارد. برای روسیه طرح موضوع امکان عضویت اوکرانین در پیمان نظامی ناتو خط قرمز نامکند ارضی و تهدید به عملی شدن تز قدیمی «اولین ضربه اتمی» از سوی غرب به‌سوی روسیه است.

برخی مشکلات امروز اوکرانین حاصل اشتباهات و شکست سیاست‌های رؤسای جمهوری از دوران لنوئید کوچما در ایجاد وحدت ملی و بی‌توجهی به نقش شهروندان روس‌زبان در حیات سیاسی و اقتصادی و تبعات آن است. از نسوی دیگر هرچه بیشتر و اجتماعی اوکرانین است، از نسوی دیگر بررسی ورود اوکرانین به پیمان ناتو و پیوستن به اتحادیه اروپا می‌کردند و هرچه بیشتر اروپا و آمریکا با اعمال تحریم‌هایی در پی‌ری در تلاش برای «تغییر رفتار روسیه» بود، همان‌قدر مسکو با تکیه بر قدرت نظامی خود و اسرار بر حفظ حقوق روس زبان‌ها عرصه را در دولت اوکرانین تنگ‌تر کرد. تمامیت ارضی اوکرانین درگرو سطح و کیفیت مناسبات روسیه و غرب است. پس تا زمانی که مسکو به اهداف خود در تعامل پایدار با آمریکا و اتحادیه اروپا نرسد، ثبات نسبی در مناسبات مسکو و کی‌یف پدیدار نخواهد شد. اروپا و آمریکا هرگز به درگیری نظامی با روسیه حتی به‌دلیل اشغال نظامی اوکرانین روی نخواهند آورد و درعین‌حال اشغال نظامی اوکرانین یا حتی بخشی از آن منافیعی حتی در کوتاه‌مدت برای روسیه امروز نخواهد داشت.

اما اگر دولت اوکرانین اراده جدی برای تحقق مفاد توافق‌نامه مینسک و توافق با مخالفان مسلح و مجبزه شود، حمایت روسیه در شرق اوکرانین را نداشته باشد و درگیری‌های نظامی هفته‌های اخیر را گسترده‌تر کند، امکان حمایت آشکار نظامی و تجهیزاتی روسیه از جدایی‌خواهان اوکرانین بسیار افزایش می‌یابد. باید‌انداعن کرد که اتحادیه اروپا هم بر اجرای مفاد توافق‌نامه مینسک توسط همه طرفین درگیری‌ها اصرار دارد. اوکرانین و روسیه در جغرافیای «اتحاد جامعیر شوروی سوسیالیستی» سابق دو جمهوری «برادر» بودند و پس از فروپاشی در جوار یکدیگر قرار گرفتند و همسایگانی شدند با توان اقتصادی و نظامی نابرابر؛ اما می‌دانیم که همسایگان انتخابی نیستند و راهی جز تعامل و همزیستی مسالمت‌آمیز وجود ندارد.

در حوالی میدان سرخ

اعتراضاتی که چراغ حکومت نزاری را خاموش کرد

احمد وخشیته استادیار دانشگاه دوستی ملل روسیه

● ۱۴۵ سال پیش در چنین روزهایی بود که اولین تظاهرات سیاسی در روسیه رخ داد. درواقع ۱۹ دسامبر ۱۸۷۶ بود که این تظاهرات با حضور نزدیک به ۴۰۰ دانشجو و کارگر زن و مرد در میدان کارانسکایا در شهر سن‌پترزبورگ آغاز شد. بیشتر افرادی که در تظاهرات شرکت کرده بودند، از اعضای سازمان انقلابی «سرزمین و آزادی» بودند. گراف نیستاگر بگوئیم روسیه از این زمان در آستانه یک کنار مشکلات معیشتی مردم و دولت بود. دوران گذار ۴۱ سال بعد در انقلاب فوریه تجلی پیدا کرد. عوامل متعدد آرام‌آرام جامعه روسیه را به سمت اعتراضاتی پیش برد که در سپهر آن یک تغییر را جست‌وجو می‌کردند: از جمله آنکه قدرت در دستان حلقه محدودی خلاصه شده بود. از سوی دیگر باید به زندگی دشوار اقلیت‌های قومی و همچنین مذهبی در روسیه در این ایام نیز توجه داشت. نکته مهم دیگر اما انقلاب‌های دموکراتیک در فرانسه و آلمان بود که مفاهیمی مانند آزادی‌های فردی و اجتماعی و دموکراسی را در جامعه روسیه برترنگ کرده بود. براینند این عوامل در کنار مشکلات معیشتی مردم و البته خدشه واردشدن به غرور و هویت ملی روس‌ها که خشمگین از شکست کشورشان در جنگ‌هایی خانمان‌سوز بودند، سبب شد تا مردم از حاکمیت آشفته باشند؛ موضوعی که در ماجرای سوه‌قصد به الکساندر دوم در سال ۱۸۸۱ نیز به‌خوبی مشهود است.

اما واقعیت این است که در نظام‌های خودکامه، الزامی وجود ندارد که مرگ دیکتاتورها به تولد دوران جدیدی در یک کشور منجر شود که نوید آزادی بدهد. مثال برای این موضوع فراوان است چه در تاریخ روسیه و خواه در کشورهای دیگر؛ اما یکی از مصداق‌های آن حتماً دوران حکومت الکساندر سوم است. هنگامی که الکساندر دوم کشته شد، بسیاری خیال می‌کردند که کشور از بن‌بست دیکتاتوری خارج می‌شود و به سمت اصلاحات حرکت می‌کند و انتظار داشتند که آزادی در آسمان روسیه متلور شود؛ غافل از اینکه تزار جدید برای آنکه سرنوشت الکساندر دوم را تجربه نکند، فضا را آن‌قدر امنیتی کرد که روح استبداد بیش از گذشته در جامعه دمیده شد.

اما نکته قابل‌تامل اینجاست که در همین زمان تاریخ، سازمان انقلابی «سرزمین و آزادی» نخستین تظاهرات سیاسی را در روسیه رقم می‌زند. اگرچه تظاهرات ۱۹ دسامبر ۱۸۷۶ با سرکوب ازسوی پلیس و دستگیری ۳۰۰ نفر از شرکت‌کنندگان پایان یافت که البته احکام سختی برای آنها صادر شد و پنج نفر از آنها به کار طولانی و ۱۰ نفر نیز به تبعید به سیبری محکوم شدند؛ اما به‌نظر می‌رسد این حرکت سنگ‌بنای اعتراضات آتی را تشکیل داد. در میان سال‌های حکومت نیکلای سوم که او فضای امنیتی به واسطه سرکوب و پلیس مخفی راه انداخته بود، فضا برای اعتراضات مسالمت‌آمیز وجود نداشت و همین موضوع سبب شد تا جریان‌های مخالف تندرو نیز به خشونت روی آورند و در حد توان به تئور مقامات دولتی دست بزنند که طبیعتاً بسیار فاصله داشت از رؤیای آزادی‌های فردی و اجتماعی که در ذهن مردم و روشنگران جامعه بود.

اما با به‌قدرت‌رسیدن نیکلای دوم، جنس اعتراضات بار دیگر به جنبش‌های اعتراضی و تظاهرات و نهایتاً اعتراضات سراسری تبدیل شد. در میان سال‌های ۱۹۰۱ و ۱۹۰۲ اعتراضات دهقانی در برخی شهرها شکل گرفت که مطالبه به‌شدت مجازات شدند اما پس از آن می‌توان اعتراضاتی را مشاهده کرد که در ۲۲ ژانویه ۱۹۰۵ اتفاق می‌افتد و جمعیتی نزدیک به ۲۰۰ هزار نفر تظاهرات مسالمت‌آمیزی در نزدیکی کاخ شاه انجام می‌دهند که گفته می‌شود در جریان سرکوب آنها ۳۰۰ نفر در همان روز کشته شده‌اند. این‌بار اگرچه موج سرکوب و توسل حاکمیت به خودکامه را که از ابزار سرکوب و خشونت برخوردار است نیز نمی‌توان به‌یک‌باره خاموش کرد اما نکته قابل‌تامل اینجاست که از مسیر اعتراضات سراسری مسالمت‌آمیز می‌توان آرام‌آرام آتش فیهر آن را خاموش کرد؛ روندی که در دهه‌های پایانی حکومت تزارها در روسیه شاهد آن هستیم.

سازمان آگهی‌های روزنامه شرق

۸۶۰۳۶۱۱۹

مجوز سلاح ساچمه زنی

به شماره: ۱۱۲۷۶۷۱۲۸

ساخت کشور روسیه

کالیبر ۱۲

دو لول روی هم تپیر کوسه

مفقود شده واز اعتبار ساقط می‌باشد.